

J. S. Machar:

Drž Osud ruku svou nad tebou,
ó Praho, čas jde tak klusem,
tvé tělo staré a kamenné
uchraň před dětí tvých vkusem.

(Když jsem byl naposled v Praze...
Ze sbírky »Vteřiny«. Listy z denníku z let 1903—1905.)

J. Emler:

Pražské portály.

Dávno zasluhují již obšírné kapitoly. Neleží nám však na srdci portály nové — bylo by konečně při mnohých produktech stavebního průmyslu zbytečně i marno usilovati o estetiku. Bylo by u nás asi naprostým plýtváním času, přemítati o prostředcích k zákazu, aby nesměly se polepovati, ovčšovati a natírali firmami a reklamami nejkřiklavějších barev a prazbytečného textu. Ale máme tu slovo přímlyvy pro staré portály, pro ty, jež jsou z pravidla v uměleckém souladu s budovou, k níž náležejí. Beží nejen o architektury portálů, ale i o vlastní dveřní část. Obé přece při cenném domě komponováno — illo tempore a zas od nedávna — jako celek pro celek domu a nemá z něho nevhodným používáním býti vyzáváno. A přece napařád zcela bezohledně, docela v poměru k absolutní nevážnosti vůči všem ostatním výzdobným detailům starých ulic, dopouští se zavěšování ohromné, obsahem i formou křičící, hulákající firmy, štíty sprosté barvou i špínou, spíše odpuzující, než reklamující pro sebe pozornost mimojdoucích. Vždyť i prakticky textová přeplněnost — promiňte, řeknu-li přeapanost — vývěsních štítů, nálepků a tabulek je tolik bezúčelná, směšná a malicherná. Jinde, kde snad portál sám není zakryt a pobit firmičkami, zase otevřené mezi dnem zajímavé domovní dveře zakryty a poškozovány, ba rozbíjeny a drásány jsou ledajakými nájemnými krámcí i stánky houskářek, hračkářů a jiných drobných lidí. Je takových případů v Praze tolik, že jistě každý o nějakém ví — může-li pod náplastmi či regály vytušiti ony staré krásné formy u domů někdy znač-

ného uměleckého významu. V Michalské ulici do nedávna utiskovala bába svým pečivým stánkem pěkný barokní portál dřevěný, hned vedle obchodník zahalil firmou hořejší detail portálu »Täublovského domu« z Melantrichovy ulice a v patrieijském domě »u pěti korun« veliký portál s plastickou dobovou příkrasou lze oceniti jen někdy v létě, časně z rána, než zmizí za krámcem. A tak to jde dále v nesčetných případech, na př. Mosteckou ulicí, Ostruhovou a jinde řadou. Mohl si snad někdo uvědomiti formy renaissančního portálu sloupového — na Staroměstském náměstí — tuším čís. 21. vedle Štorehova knihkupectví — mizí-li pod desaterými návesnými tabulemi? Na Tržišti malostranském dali si pověsit na empirový dům vedle Karabinských s dobrou zdobou zrovna přes ni ohromný kucký štít. Snad by i se »Staré rychly« mohl sňat býti štít kteréhosi obecního ústavu; zastíňuje nadobro a jistě zbytečně celý hořejšek původního ještě portálu z konce 16. století. Mám za to, že by veřejnou péčí, i zákonodárcovou, a to, co umělec na dům nakomponoval, naučilo se i neležné publikum, samo obyvatelstvo a co více, i majitelé domů, o něž jde, dbáti zprvu estetičnosti, potom uměleckosti nejprve budov a pak brzy i celých ulic. Názné rvyučování, tak velice tady potřebné širokým vrstvám, nemělo by zbavovati se často vzácných a vždy pozoruhodných předloh. Tedy upozorňovat, ne zakrývat a znemožňovat názor i srovnání a nedávat příležitosti k ocenění veřejného umění. Jak takového porozumění

je třeba i pro zcela prostou vážnost k intencím architekto-
vým, dokazuje výmluvně pří-
klad z Kaprové ulice. Archi-
tekt J. Stibral stavě svůj dům
tam — zdá se mi, že nese
staré číslo 48 — přenesl
s opravdovým porozuměním
z domu pro novostavbu zbo-
řeného krásný renaissanční
portál... Měl příliš mnoho
piety pro svou dobu — ne-
rozumělo se jí. Bezečtně zpro-
fanována, sesměšněna krásná
intence stavitelova a nad staro-
žitný portál, originál, zatlučena
firma a reklamy nějakého živ-
nostníka. Sotva si troufají po-
vyhlédati cenné profily staré
památky. Taková je kletba
přehmatů a nedopatření, o
nichž byla řeč, kletba ne-
pěče...

A na tři portály teď dojde
řada. Zase v Kaprové ulici,
hned vedle Stibralova domu,
proti východu ze Žatecké uli-
čky zachoval se portál — dnes
hokynářského krámu — krásný

Bývalý portál domu Daniele Adama
z Veleslavína.

a cenný, z červeného mramoru. Až dům zboří — stane se tak co nejdříve — ať se portál neztratí...!

Portál »u Vejvodů« ztratil své umístění v starém renaissančním nákladnickém domě. Opět se komunikační nářez tady počene a zkrátí malebné štíty domu i jeho pevné klenby. Portál prý bude přenesen do mu-

Portál domu »u Vejvodů«.

sea — neztratí tím na svém významu, jež má jen jako součást celku? Třetí, prostě zdobený, ale zajímavý, leč zamazaný a ušpiněný, poskvrněný, uchránil se ještě na kratičký čas ve zdi po zbořeném domu na Mariánském náměstí č. 23., kudy dříve chodilo se do obecní knihovny. I není-li to mistrovské dílo, zdá se mi, že slušný originál má jakousi cenu, byť jen cenu své starobylosti. Mělo by se ho použít. Ale ne v kopii, nebo snad docela v kopii takové, jako u portálu rozmetaného domu Adama z Veleslavína,*) která přesně udelána, ztratila svůj na novém objektu ničím neodůvodněný účel strašlivými reklamami, jimiž je všecka polepena, působící dojmem nevkusu tam, kde jsme se radostně koehali na milém originálu.

Valná hromada klubu Za Starou Prahu konána bude dne 8. února t. r. o půl 6. hod. v staroměstské síni Černého pivovaru na Karlově náměstí. Na programu jsou zprávy funkcionářů, volby domácí rady i předsednictva a návrhy.

Ze schůzí klubu.

O třístudničné kašně, kterou, pokud běželo o zdarilé obnovení inž. Hajským, zabývala se již schůze dne 20. listop., jednala i porada dom. rady dne 27. listopadu, v níž usneseno žádali za přeložení neforemného stojanu pitné vody lesně u kašny a ruského kostela stojícího na jiné vhodnější místo.

Podán referát o nynějším stavu chystané úpravy okolí staronové synagogy, jež je posud celkem přízniv, vzhledem k tomu, že chystá se zachování nejen staré radnice židovské, nýbrž i sousední synagogy vysoké. Jak známo, měla zprvu být zachována jen synagoga a okolí mělo bez ohledu k ní být upraveno.

Jako delegáti k širší schůzi zalesňovacího spolku pražského dne 17. pros. vysláni pp. dr. Jerábek a red. J. Kučera.

Jednáno o regulaci pobřeží vltavského v okolí kláštera kri-žovníků a dokázána neoprávněnost námitek, které proti prvotnímu projevu klubu se staly. Má-li se totiž provést zvýšení nábrežní zdi z důvodů inundačních, pak může se stát i v linii staré zdi. Mimo to po regulaci řeky sklesne tu hladina o 84 cm.; povodní se asi vůbec nemůže zabránit vstup do města; i nová kanalisace má přepady do řeky a těmí půjde voda zpět. Jezy budou po jích znovuzřízení sklápěcí a tím se průchod vody velmi uvolní. Z odpovědi na náš

*) Přineseme příště i obraz starého průčelí tohoto krásného a památného domu i jeho loggií, avšak osvěžili vzpomínky na jeho rázovitý půdorys i zajímavé linie a podrobnosti.

Krám domu v ulici Kaprové, určeného na zboření.

Zákrejs. — Referováno o průběhu jednání o plánech na regulaci Starého města. Plány celkem schváleny vyjímajíc ulici Karlovu a Husovu.

• Předložena skizza plánu na úpravu náměstí v Pardubicích, kde boří se dům u Zelené brány a řeze se nová ulice do náměstí. Městské radě pardubické podán bude protest.

projev ostatně vysvitlo, že v skutku se pomýšlelo na zasypání obou oblouků mostu Karlova. To faktum stačilo, abychom se ozvali proti projektu.

O nebezpečí, hrozícím rázu Staroměstského náměstí zbořením domu Schmelkesova vedle paláce Kinských, rozpráda se dlouhá debata. Základ věci vysvítá ze zprávy v min. čísle toho listu.

Čteny přípis y radě městské o úpravě Vyšehradu i za odkrytí, vyměření a vynesení stropů paláce Strakova i za jeho otevření obecnstvu před sbouráním.

Schůze d. r. dne 4. pros. zahájena sdělením, že p. arch. Balšánek ochoten je klubu Za St. Prahu přenechat fotografie Malostranského pobřeží, provázet jeho přednášku o panoramatu hradčanském.

Svaz českoslov. studentstva žádá za vyslání delegátů klubu do schůze Svazu, jednající o umístění nových universitních budov. Jako delegát vyslán arch.

Portál zbořeného domu č. 23 na Mariánském náměstí.

Dne 18. prosince domácí rada jednala o stavu příprav pro úpravu okolí staronové synagogy, hlavně co do silhouet sousedních budov, a věnovala se i úpravě Vyšehradu, jehož podolské stráně mají se státi předmětem jisté bankovní transakce. Při tom podán referát o stavbě nábrežní pod Vyšehradem, a poukázáno na nemožnost zachování domů u Libušinky, které by ničily pohled na Vyšehrad. Celou regulaci nutno řešit pohledově a výškově.

Msgre Ferd. Lehner, farář vinohradský, věnoval klubu serií posud vyšlých ročníků časopisu »Method«. D. r. usnáší se vzdáti dárci vřelý dík za významné obohacení knihovny spolkové.

Potom podán referát o chystané umělecké výstavě »Staré Prahy«, vylíčeny kroky posud podniknuté a naznačen celkově plán výstavní. Materiál její bude obrazový a rytinný, a o jeho přijetí rozhodovati bude jury. Jednotou krasoumnou dožádána. Klubu »Za Starou Prahu« připadá vykonati veškeré práce a sehnati všechen materiál — úkol, vyžadující zvláštního napjetí sil, má-li býti věas, tedy do 1. února vykonán. Zvoleno přípravné komité výstavní.

Chystaný večer tříkrálový pro letošek odložen.

Na konec schváleny nové modalitty pro další trvání smlouvy se Svazem okrašlov. sp. o vydávání časopisu K. n. d.; hlavními kusy při tom byly zvýšení příspěvku našeho a lhůty jeho zapravování Svazu.

Dne 4. ledna 1906 předložil předseda prof. Jan Koula skizzy úpravy okolí staronové synagogy a židovské radnice, při čemž se bohužel konstatuje, že po uličce v Kolnách a malebném arkýři synagogy vysoké nezbude ani stopy. V téže věci došel i přpis zemského výboru.

Čten přpisu obce Podolské ve věcech úpravy podolské stráně Vyšehradu. — Na oznámení o chystaném debatním večeru o radnici Staroměstské přihlásila se k spolupořádání jeho Společnost přátel starožitností českých v Praze. Bylo jí odpověděno příznivě a jako vhodná doba pro večer ustanoven březen.

Chráam a věže svatovítské. Slovo ke sporné otázce — zvláštní otisk článku dra. Luboše Jeřábka z Lumíra roč. 31. vyšel vzhledem k aktualitě předmětu i na trhu knihkupeckém. V knihkupectví firmy Grosman a Svoboda mohou členové klubu »Za Starou Prahu« obdržeti brošuru tuto se slevou za 20 hal., krámská cena je 30 hal.

Exposice klubu »Za Starou Prahu« ve výkladci firmy Grosman a Svoboda budila hned od prvních dnů trvání velmi čitý zájem. Po brošurách spolkových byla poplávka potěšitelně živá.

Premie členská pro ony členy klubu, již platí aspoň 10 K ročního příspěvku, byla právě vydána a bude ihned rozeslána. Je to originální litografie — motiv ze Žatecké ulice — od nadaného mladého umělce J. Bendy a zamlouvá se výbornou volbou situace.

K výstavě „Krásné Prahy“ v Rudolfinu.

František Pařácký:

Naše hlavní město Praha jest pro maliřské zobrazení ve vyšším smyslu výborně způsobilé. Příroda i umění, přítomnost i minulost zdají se závoditi, aby mu pojistily ráz nejpůvabnější rozmanitosti v celku, jakož i imponantní velikosti a vysokého významu v jednotlivostech. Město stovčzaté, obklopené pahorky a vrchy, protékané značnou řekou, ovládané majestátním hradem, k němuž se druží upomínka na velikolepou minulost, chovající vznešené památky stavitelské všech století, obklopené a protkané částmi nejpůvabnější krajiny, — poskytuje geniálnímu umělci nevyčerpatelné látky k obrazům, které, jsouce důstojně provedeny, mohou činiti nároky na jméno pravých děl uměleckých ceny trvalé.

(V posudku o ocelorytinách zobrazujících Prahu.
Monatsschrift des böhm. Museums 1829.)